

O BRĂȚARĂ DIN AUR DIN COLECȚIA MUZEULUI ȚĂRII CRIȘURILOR

de

Călin Ghemiș

Alături de alte piese preistorice din aur, în tezaurul muzeului orădean se află o brățară confecționată din bară de aur, cu secțiune rombică. Piesa nu are loc de descoperire ci este menționat doar faptul că provine din vechile colecții ale muzeului, fiind înregistrată în 1972.

Brățara a fost confecționată dintr-o bară cu secțiunea pătrată și răsucită de mai multe ori, fapt căruia i se datorează forma actuală a secțiunii. Capetele piesei, care păstrează secțiunea inițială, sunt libere și tăiate drept. Lipsa unui context clar de descoperire îngreunează într-un fel încadrarea cultural-cronologică a acestei brățări.

Dimensiuni:

Din punct de vedere tipologic, brățările de acest gen evoluează din forme mai simple, confecționate din bară cu secțiune patrulaterală, cum sunt cele din depozitele de la: Armeniș (Rusu, 1972, 44); Borșa (Rusu, 1972, 44); Bodrógkeresztúr (Mozsolics, 1973, 191); Budapest-Rákospalota (Mozsolics, 1973, 27); Căuaș IV (Rusu, 1972, 45. Bader, 1978, 122, cu bibliografia...); Cetea (Popescu, 1956, 212; Rusu, 1972, 45); Cugir (Ciugudean 1997, 119); Firiteaz (Rusu, 1972, 46. Mozsolics, 1973, pl. 79); Hodiș (Rusu, 1972, 46, Burda, 1979, 119); Maramureș 1972, 47); Sacoșu Mare (Rusu, 1972, 48); Sighet (Rusu, 1972, 49); Sântana (Rusu, 1972, 49); Slatina Timișului (Rusu, 1972, 49); Șmig (Mozsolics, 1968, 53; Rusu, 1972, 50) descoperiri binecunoscute dealtfel în literatura de specialitate.

Pieseles torsadate sunt însă apariții rare în peisajul brățărilor simple, tehnica torsadării, cum se poate observa la piesele de la Oarța de Sus (Kacso, 1987, pl. 22 aur, pl. 23 argint), descoperite în mediu Wietenberg II (Kacso, 1987, 70) sau diademe, precum cea din tezaurul de la Barca (Bartik, 1994, 34), descoperită în mediu Otomani, fiind într-o anumită măsură, specifică bronzului mijlociu. În ambele descoperiri de mai sus brățările, respectiv diadema apar în asociație cu inele de buclă cu capete de formă de barcă și este vorba de exemplare lucrute foarte îngrijit. Tehnica torsadării mai este întâlnită la una dintre verigile din recent publicatul depozit de la Cugir, jud. Alba (Ciugudean 1997, 124, fig. 3.11.) însă în acest din urmă caz torsadarea pare a nu fi fost intenționată. În 1972, Mircea Rusu discutând problemele legate de

metalurgia bronzului afirma: „Primele exemplare provin din necropolele tumulare unde pe baza pieselor cu care se asociază ele pot fi datate în Bronz C sau D“ (Rusu, 1972, 35). O brățară din aur cu bara torsadată apare și în tezaurul de la Meseșeni de Sus (Mozsolics 1973, Taf. 93, nr. 7), alături de alte brățări, asociere în tezaur care ne-a determinat să încadrăm piesa în descoperirile aparținând sfârșitului epocii bronzului.

Aurul din care a fost confecționată piesa este de culoare gălbuie, și probabil provine din minele de aur transilvănene, fapt nu într-un tot confirmat, deoarece nu există până acum o analiză metalografică a brățării.

Prezența acestei brățări în colecția Muzeului Țării Crișurilor ne-a determinat să o considerăm drept o descoperire bihoreană. Lipsa unui indiciu mai clar cu privire la condițiile de descoperire, ne privează cercetarea de unele aspecte demne de luat în considerare în privința descoperirilor aparținând perioadei de sfârșit a epocii bronzului din zona Crișanei.

Faptul că piesa provine din vechile colecții ale muzeului, nu exclude posibilitatea ca aceasta să fi făcut parte din unul din bogatele tezaururi de aur descoperite în împrejurimile Oradiei la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului nostru.

În legătură cu prelucrarea aurului în preistorie, trebuie să subliniem că „foarte probabil „metalul provenea din exploatarea din zona Băița Bihor, zonă în care aurul apare în ocurențe de suprafață (Stoici, 1983, 101), nefiind exclusă exploatarea acestora încă din preistorie, așa cum a afirmat deja Mircea Rusu (Rusu, 1972, 30) fapt într-un fel confirmat de descoperirile din zonă între care un loc deosebit îl ocupă tezaurul de la Hodiș (Burda, 1979, 65).

Funcționalitatea piesei este evidentă, aceea de piesă de podoabă. Legat însă de aceste piese trebuie subliniate câteva aspecte deloc neglijabile, pe lângă funcția de teaurizare a metalului într-o formă care permite și etalarea acestuia acest gen de piese este posibil să fi fost folosite ca elemente cu valoare premonetală, cum au fost folosite brățările din argint în vechea Mesopotamie, lingourile de cupru cipriote sau de ce nu turtele și lingourile de bronz din Transilvania și nu numai.

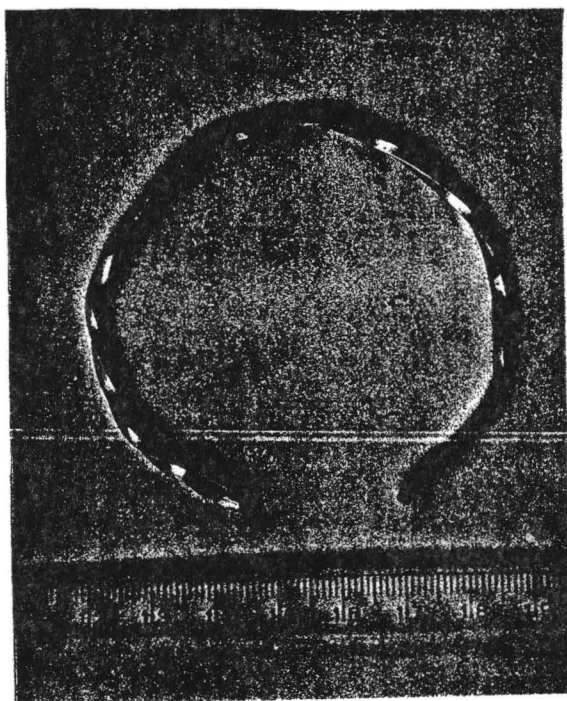
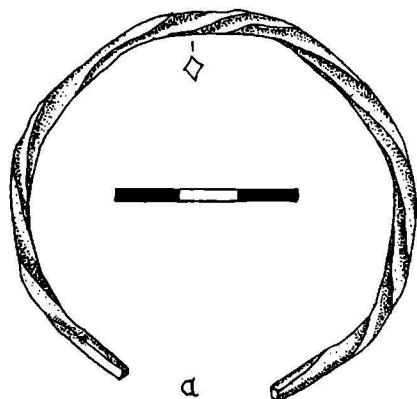
One Gold Bracelet from the “Criș County Museum’s “ Collections

The autor presents an unpublished gold bracelet which is dated in the Late Bronze Age, based on the analogies from different discoveries, settled in the big majority on the West side of Romania.

The piece has no discovery place, being mentioned in the inventory register of the “Criș County Museum“, and is possible that the bracelet took part of one of the treasuries that were discovered on the territory of Oradea in the late XIXth century and the beginning of the XXth century.

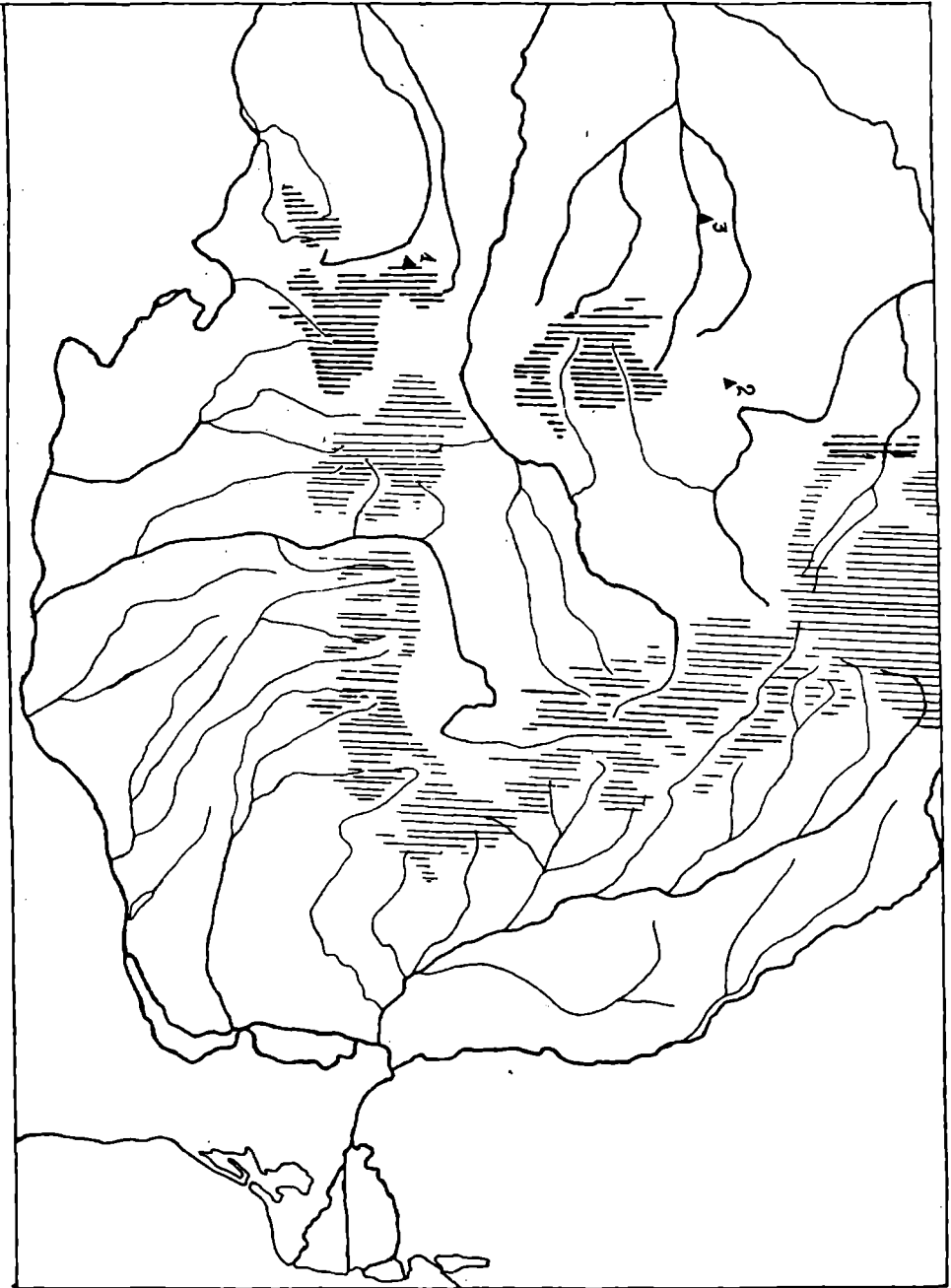
BIBLIOGRAFIE

- BADER 1978 – T. BADER – *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică*, București, 1978.
- BARTIK 1994 – J. BARTIK – *Gold hoard from Barca*, în, Pamiatki a Muzea Bronze Age in Slovakia, Bratislava, 1994, 33–34.
- BURDA 1979 – ȘT. BURDA – *Tezaure de aur din România*, București, 1979.
- CIUGUDEAN 1997 – H. CIUGUDEAN – *Depozitul de la Cugir și raporturile sale cu manifestările culturale ale bronzului târziu*, în Cercetări privind epoca bronzului și prima vârstă a fierului în Transilvania, Alba Iulia 1997, p. 99–134.
- KACSO 1987 – C. KACSO – *Beitrage zur kenntnis der Verbreitungsgebiete und der Chronologie der Suci de sus kultur*, în Dacia n.s. XXXI, 1–2, 1987, 51–75.
- MOZSOLICS 1968 – A. MOZSOLICS – *Goldfunde des Depotfundhorizontes von Hajdusamson*, în 46–47, Ber. R.G.K. 1966–1967/1968/, 1–76.
- MOZSOLICS 1973 – A. MOZSOLICS – *Die Bronze und Goldfunde des Karpatenbeckens. Depotfundhorizontes von Forro und Opaly*, Akadémiai Kiadó, Budapesta, 1973.
- POPESCU 1956 – D. POPESCU – *Prelucrarea aurului în Transilvania înainte de cucerirea romană*, Materiale și cercetări arheologice, II, 1956, 196–250.
- RUSU 1972 – M. RUSU – *Considerații asupra metalurgiei aurului din Transilvania în Bronz D și Halstatt A*, în Acta.M.N.IX, 1972, 29–63.
- STOICI 1983 – S. . STOICI – *Distinctul metalogenetic Băița Bihorului*, Buc. 1983.

b

Pl. I. Brățara din aur din Colecția Muzeului Țării Crișurilor Gold bracelet from Criș Country Museum's Collections a) desen, draw; b) foto, photo.

Pl. II, Răspândirea brățărilor din bară torsadată / The distribution of tordated bracelets in Romania: 1) Dalci; 2) Meseșeni; 3) Oradea (?)